

NIEBOŻĄTKO (139) *sb n*

e oraz oba o jasne.

sg N niebożątka (25). ◇ *G* niebożątka (1). ◇ *D* niebożątka (3). ◇ *A* niebożątka (1). ◇ *I* niebożątka(e)m (2). ◇ *V* niebożątka (1). ◇ *pl N* niebożątka (59). ◇ *G* niebożątek (6). ◇ *D* niebożątka(o)m (4). ◇ *A* niebożątka (8). ◇ *I* niobożątka (1). ◇ *L* niebożątka (1). ◇ *V* niebożątka (26). ◇ *A a. V* niebożątka (1).

Składnia przydawki przy N i V sg, orzeczenia w sg oraz zaimka względnego typu (o mężczyznach i kobietach): ten, ta niebożątka byl(a), niebożątka ktory (m i f, rodzaj naturalny) (13), to niebożątka było (n, rodzaj gramatyczny) (4); to niebożątka było RejKup, KochPieś, ZbylPrzyg; niebożątka był: to niebożątka RejPos (1:1).

Składnia przydawki przy innych przypadkach sg (o kobiecie): owej niebożątka (f, rodzaj naturalny) (1); (o mężczyźnie): owemu niebożątka, nagim niebożątka (m, rodzaj naturalny a. n, rodzaj gramatyczny) (2); (o dziecku i zwierzęciu): tego niebożątka, nędzne niebożątka (n).

Składnia przydawki przy N i V pl, orzeczenia w pl oraz zaimka względnego lub orzeczenia w zdaniu zależnym typu (o mężczyznach): ci niebożątka byli, niebożątka ktorzy byli (rodzaj naturalny) (57), te niebożątka (rodzaj gramatyczny) (1) SarnUzn; (o kobietach): te niebożątka były (rodzaj naturalny lub gramatyczny) (3); (o zwierzętach): te niebożątka,

Sł stp notuje, Cn s.v. spracowany, Linde XVI w.

Dem. od „niebożę”; zwykle hipokor.; lassulus Cn [w tym: w wolaczu (27)] (139) : (did) Sumnienie zaluie profitoty kupczowey. (–) Niebożątka to niebaczny Iż nie zuczinku pan raczy. Grzechy odpufćać człowieku RejKup 12; Závždy nyech ma Pan ná pyeczy ty złe nyebożątka LubPs Zv, B3v, B6, R3, gg5, gg5v; flepi lámi będąc/ flepe niebożątka zá sobą do piekła wiedziecie. KrowObr 194v, 13, 96v, 126; RejWiz 167v; dla czego te niebożątka [tj. kacerze]/ [...] Kriřtuřowey bytnořci Perřoną zwác nie chcą SarnUzn B7, E4; GórnDworz O4; Widzę niebożątka iż Duch Boży nie ieřt z wámi/ á wedle řwiáthá chodziecie RejPos 144v; iż nie przyřzedł [Jezus] do zdrowych/ iedno do tych niebożątek chorych á tym trądem zárązonych. RejPos 213, 9v, 167, 179, 216, [226] (14); Záprawdę k wieczney háńbie takim niebożátkom/ Dał Bog to przyrodzenie řnadź niemem źwierzątkom HistLan B2; GórnRozm H4v; GórnTroas 36.

W funkcji przydawki orzekającej lub (w zbliżonej funkcji) z elipsą zaimka anaforycznego [w tym: w funkcji przydawki: okreřla podmiot (47), okreřla dopełnienie (8), w V (10); z elipsą zaimka: okreřla podmiot (40), okreřla dopełnienie (5)] (101): Ieřzczem ia was pirwřzą drogą niebożątka poznał RejJóz O7v; A oná [řzona jego] niebożątka zá řwe nářmiewánie/ Wzyęłá řrogie nád sobą od Pána řkaránie. LubPs A6; A [Pan] z láłki řwey dáie pokarm niebożátkom láknaćym LubPs řř2, O3v, Rv, bb3v, řř; GroicPorzRej C3v; O wy prořci niebożátka/ ktorzy řwoie Dziařki/ tym řmrodliwym/ y záklęty m Oleiem/ dopuřtzaćie řmárowác/ błoćić/ y řolić KrowObr 83v; O wy niebożátka ludkowie vbodzy/ tho wy niewiećie/ co řie řwámi dzieie KrowObr 96v, 55, 72v, 79v, 107v, 125v, 159v, 194; A iákoź niebożątka záblądzić nie muři/ Ano řie ze wřzyřkich řtron trudnoř o nię kuři. RejWiz 171v, 72v, 86, 98, 123v, 140, 167v [2 r.], 178v; RejZwierz 126v; BielKron 288v; RejAp 114v; iż niebożątka chłopek/ złękřzy řie vmilkł/ y pořzedł precź GórnDworz R8, I7v, M8v [2 r.], X8, Z8, Bb3, Bh5v;

Bo y nędznego onego Adámá nic infzego nie w wiodło w vpadek iego [...]. Záchciáło fie wnet było niebożáthku rzádzić/ á podnioł mył swoię *RejPos* 200; iáka thám będzie frogość á okrutność nád nimi [...]/ gdy będzie krzyk/ płáč/ nárzekánie/ grom/ trzáfkáwicá/ ták iż niebożátká będą wołáć á biegáć/ vciekáiac przed oná frogością ítráchu thák okrutnego. *RejPos* 222v, 6, 101 [2 r.], 102, 102v, 180v (26); *HistLan* F3v; Oney niebożáthku záchciáło fie być práktykarká á wiedzyc przyfzłe rzeczy *RejZwierc* 2, 2, 55v, [78²]v, 80v, 104v, 154v; *BielSjem* 21; *KochPieś* 21; Tákać íełt niebożátek złódzieiow zapláta *KlonWor* 40, 45; Częfto ty rzewno płáčelz ná fwym łózu leżác/ Niebożátko młódziuchne przez niego íię trwożác. *ZbylPrzyg* B3.

~ *W wypowiedzi osoby mówiącej o samej sobie* (25): A czo my fie niebożátká mamy w czym przeciwić Ty nas mozelz y potracić mozelz y ożywić *RejJóz* O6, H8v, M5v; *RejKup* dd6v; Bo iż oni Páná Bogá íobie zá nie máią/ Więc nas niebożátká íobie lekce pokládáią. *LubPs* gg5v, A4v, A5; *RejWiz* 105; *RejAp* 45; O wielkálz fie tho fwiátłość zyáwiłá á wielka pociechá nam niebożátkom/ ktorzychmy chodzili w tym cieniu á w ciemnofcách tego fwiátá. *RejPos* 15v; Abowiem nie podobien był vpadek náfz ku vpadkowi onemu / y więzyenie náfze ku więzyeniu onemu/ w ktorechmy byli niebożátká wiecznie vpádli *RejPos* 141v, 70, 71, 104v [2 r.], 116, 132v (15); *PudłDydo* B3v. ~

W charakterystycznych połączeniach: niebożátko(-ka) chore, łáknące (2), *młódziuchne, nagie, próci* (4), *szaleni (szalone)* (3), *ślepi* (2), *złe*.

Wyrażenia: »mdłe niebożátko« (1): ále im poftánowił páftherze [...] áby fie nie vnošily iáko mdłe niebożátká/ zá inemi páftwifki *RejPos* 122v.

»nędzny (a. nędzne) niebożátko; niebożátko nędznik« [*szyk* 9:2] (10;1): Litošciwye záchowálz tu káždé żwyerzátko/ W błogófláwyeńftwye thwoim nędzne nyebożátko. *LubPs* ff, A5, ff3v; Iákož fie záfię vfrálfzyc nie máią cí nędzni niebożátká/ ktorzy íuž záczeńtá á prawie iáfná á obiáfnioná wiáre fwoię wfpák obráciáią *RejPos* 245; Iž my niebożátká nędznicy nigdichmy nie dufáli temu/ á mielichmy íobie zá pošmiech żywoty ich *RejPos* Ooo3v, 116, 215, 240v, 251v, 316v, 342.

»ubodzy niebożátká« (1): A przefto wy vbodzy á próci niebożátká/ vciekayćie od thych Mfzarzow/ y wilków co nadáley *KrowObr* 194.

Szereg: »niebożátko a nędzniczek« (1): Bo áczći fie ono niebożátko á on nędzniczek obronić nie moze/ ále Pan powieda fie głošno/ iż fie chce mšćić krzywdy iego. *RejPos* 253v.